

ERDÉLYI HÍRADÓ

Kedden, Július' 1-sőjére, 1829

Portugallia — Spanyolország — Nagybritannia — Frantziaország — Burkusország
Muszkaország — Törökország — Hartzmező — Toldalek — Mértéktár.

Portugallia

A' Constitutionnel, jelenti Lissabonból, máj. 25-adikáról, hogy ott rossz híreket terjesztett volna el D. Miguelre nézve egy ang. hajó' megérkezése, mely Angliából hivatali írásokat hozott volna, 's a' Kapitánnya, megérkezésekor, Éljen Dona Mária-t kiáltott volna, és hogy ez a' kiáltás a' tömlötzőkig elhatott volna, 's a' szegény rabokat eltöltötte volna örömmel. Ki az az Olvasó, a' ki éről azt kívánhatná, hogy még most bizonyosnak tartjuk? 's a' Constitutionnel még azt is hozzá mondja, hogy az országglószék Tanátsot gyűjtött, nem egyszerű, még pedig 22-dikén theologo-militárist, hogy rendszabásokat tegyenek. Máj. 21-edikén sok népsalak tódulván-össze, fosztogatott a' város' egynehány részén. Már most minden kir. Önkéntesnek töltéseket osztogatnak 's több efféle.

Spanyolország

Mádrid, máj. 28. — A' kereskedés-törvénykönyv' készítését korábban elvégezte az ára kirendelt biztosság, mint gondolták. Ezen fontos Munka' készítőit igen nagyon dítsérik. A' biztosság' tagjai ezek: Porcel, volt Minister, Pellegrin, Kintstártanás, Ballarino, az indiai Tanáts' tagja, Saez, a' mádridi Consulság' Vice-Elölülője, sevillai Prokátor és a' biztosság' Titoknokja. Ha ezen férfiak' tudománya és a' számtalan tárgyak szerént szabad ezt a' törvényköny-

vet betsű alá vetni, mellyek nekik kezekre szolgáltak; úgy, egy igen derék Munkát lehet várni. Főképpen Ballasteros Finantzministernek köszönik ezt, a' ki sok akadajokat háritott-el, hogy ezt az újítást a' mi' hazánk' törvényszékébe behozza. — A' seculum' megvilágosodása' szükségéhez illő Büntető törvénykönyv' készítéséhez is nyomon hozzá fognak ezután. Nagy betsületére szolgál Calomarde Igasságminister Urnak az ahhoz kirendelt Biztosság. Ehhez tartoznak: Asta, Campani, Pellegrin és Andino Urak. — Ere fog következni egy polgári perfojamát-könyv. — Mayoral Ur, a' mádridi vámszedő, 500 ezer real' hijával van a' kassa-maradékban, 's egy Kommis-sára (hivatalbeli legénnyére) keni a' hibát. Az Intendans perrel fenyegetvén őtet, azzal állott-elő, hogy ő a' Király mellett fog: de az Intendans azt felelte neki hogy inkább láttzik azon pénzekhez szítani, a' mellyeken a' Király' képe van. — St. Priestné asszonyság, ki mostanában Sevillából vissza ment Madridba, elküldött előre egy szolgát, hogy az úti tolvajokkal egyességre lépjen egy bátorság-summa-felől, Mádridig. Ezek osztán elkísérték St. Priestné asszonyságot egész' a' mádridi kapu alá, hogy, a' mint mondották, egy olyan szép Dá-mát védelmezenek; hogy valami lesbe ne essék, kik, se az ő' erszennyét, se rangját, se pedig nemét nem kímellenék.

Nagybritannia

A' jún. 2-odikai Timesben e' van: "Sir Pulteney Malcolm, az utolsó tudósítások szerént, Syrakusásnál vólt, hogy ott készülteket tegyen a' britannus haszon' és betsület' védelmére. Hogy egygyezhet ez meg a' plymouthi vendégi apathiával? Azt mondják, hogy Sir Pulteney tsak 6 liniahajót 's egynehány fregattet szedhet-össze a' közép-tengeren, és hogy a' muszka hajóserég 8 vagy 9 liniahajóból áll a' fregatteken kívül. Ha a' frantzia Admirálnak teljes hatalma van, hogy az ánglussal együtt fogja a' dolgot (és alig hiszzük hogy a' frantzia politika éppen úgy nem akarná mint mi), úgy készen van a' nagyobb erő a' Muszka-kák ellen: de ha nem egyesülnek is a' frantzia hajók a' miéinkel; még-sem fog Malcolm Úr sokat gondolkozni kisebb erővel is megtámodni a' Muszka-kát. Azon homájban, melyben az ország oly' hosszas ideig hagyatott vólt minden tárgyakra-nézve, nehéznep kell lenni az okokat szorossan elő-adni, mellyek munkás behatás' meghatározását szerzették, mellyet, mint helyes okunk van a' gyanakodásra, a' mi' országlószékünk végre akar hajtani." A' Times annyira megyen, hogy a' hadizenetet Anglia' részéről Muszkaország ellen, egy olyan rendszabásnak tartja, mely a' "Kereszténység" hasznára, szükséges volna.

London, jún. 3. — A' Sir James Mackintosh és Peel Urak' tegnapelőtti beszédeikben, különös igyelést érdemelnek, némely helyek; mert mind-a'-két staturesember, szántsándékkal azon kriszise mutattak, mely Törökországtól-fogva, Európa' nyugodalmát újra fenyegeti. Midőn az első az ő' Beszéde' bevezetésének Irlánd' emancipatióját tette az ő' talentumával, mely neki tulajdona, azt hallottuk őtölle, a' mit Euró-

pa, ekkorig tsak kitalált: "hogy ez a' lépés, mely azolta, miolta Anglia' koronája a' Bruntzvik-Házra által-ment, nem tsak állandóbbá tette az ország' konstitúzióját, hanem, minden próbatételre is, mellyeket más Státusok tehetnének, hogy határtalan világuralkodást tsinálnak, halálos sententziát mondott." Peel Úr pedig a' maga' feleletjében, újra felhozott különös kifejezéssel egy más helyet a' Sir James' Beszédéből, mely így megyen: "Reménylem, hogy a' civilizatió' előmentének, a' tudományok' elterjedésének 's a' kereskedés-üzés' elszélesítésének egy nagy és legjobbtévő hatósága a' fog lenni, hogy a' hadi tettek' szemfényvesztése, fénnye 's megkülömböztetése saját illendő mértékébe visszavezettetnek, 's a' helyett megtisztábtított képzetek terjesztődnek-el az erkölcsi méltóságon, 's azon férfjak' igasságos követelésein a' háládatosságra, kik a' békességet fenn-tartani 's a' hadi-fényt kerülni törekednek." — "Újra elmondom ezen szavakat" — mondá Peel Úr, "legkisebbé-se kételkedvén, hogy ezen országnak ne vólna ereje és segédforrása, egy igasságos viaskodást szerentsés kimenetelre vezetni, azon esetben, ha ismét háborúba fognánk bonyolodni; melytől én el nem rettenek, ha a' haza' nagysága és betsülete parantsolják." Ezen szóknak, méjséges értelme van e' mostani pillantatban, és nem annyira illetik Európa' déli részét mint az északit. — Ezen beszédek után, Mackintosh Úr, valamint az utánna beszéllő minden parlamenttagok, kikötőleg Portugall' szerentsétlen szerkezetéről értekeztek, mely egy szavazeggett, 's a' Barátok által felemeltetett Usurpátor' tsáf tetteinek, 's a' britannus Kabinét' machiavelli magaviseletének áldozattjává lett. Mindazt, a' mi tsak leg-behatóbb bosszút olyan

embereknek mint Mackintosh, Brougham, Huskisson és Palmerston Lord, szerezhették, a' legnagyobb részvételes helybe-hagyással vették: elég tanúja annak, hogy érez ezen dologban a' Parlament és hogy az elébbi Kabinétok Liverpool Lord-olta, nem betstelenítették volna annyira meg magokat, szántszándékkal és tsekély bosszúállási okokból, a' portugalli szabadság' lebukására segedelmeket ajánlani. Gurney Úrnak egy jegyzésére azt mondja Peel Úr, hogy a' britannus országlószék egy idő-olta minden javallattól, a' házasságra-nézve Dona Mária és mátkája között, megtartóztatta magát, minekutánna D. Pedro Tsászár kedvetlenségét ezen egybeköttetés eránt kinyilatkoztatta.

Éppen ma érkeztek hivatali levelek Rioból, mellyek ezen tárgyat érdeklík: hihető, még is áldozattjává kéntelenítetik lenni végre a' szánakozásra méltó Dona Mária a' státuspolitikának; mint-hogy a' Tsászár' finantziája, s' másféle tekintetek is, nem engedik neki, hogy Portugallia ellen munkáson kiállhasson, 's ezen ország' állapotja naponként sürgetőbben kívánja annak rendbe-hozását, melyre Don Pedrónak helybe-hagyása kívántatik.

Anglia' belsejéből, nevezetesen Manchesterből jött tudósítások szerént, emelkednek a' kereskedés és a' kézimunkák ismét egy-kisség. Sok Német jön Manchesterbe venni, 's úgy-láttik, hogy a' bizodalom apránként vissza fog jönni. Bristolban, a' kikötő-vám, 1826-hoz szabva, 1264 fontal, 10 Shillingel és 6 pencel nevedett. Paisleyben (Shottland), emelkednek a' sejem szövetek: ellenben Pesth-en (um Gottes-Christi willen — mit keres itt Saul a' Proféták között? Beob. No. 168. S. 750. 2-odik hasáb, 8-adik sor alólól-felfelé) igen szomorú

állapotban van. Yorkshireben még miúdsak rosszul van a' dolog.

A' 74 ágyús Glouchester (hajó) Sheernessben, hirtelen parantsolatot vett a' tengerre menetelre, titkos meghatározással.

Frantziaország

A' Messenger des Chambres-ben ez a' tzikkel van: "A' július' 6-odikai Kötést alá-író 5 hatalom' fekvése egymás-ellenében, vonja most magára a' figyelmet. Azt kérdezik egymástól: ha valjon Muszkaország a' Kabinétoktól kiszabott feltételek mellett maradt-é, ha valjon a' tsászari fegyver' közbenjárása az ottomanus' bírtokán és főképpen a' Dardanelle' berekesztése, nem nyilvános megtörése-é a' Kötésnek, nem a' végtárgynak adott kiterjeszkedés-é, mellyet a' Hatalmak magoknak feltettek. A' Timesben igen emlékezetes tzikkeij van ezen tekintetben. A' britannus tengeri erő' előszámolásánál azt mondják: Az Admiralitas, parantsolatot küldött Malcolm Admirálnak Syrakusasba hogy Nagybritannia minden erejét szedje-össze. "Hat liniahajóból és 8 fregatte-ből áll ez a' közép-tengeren; mellyel, a' Times' hite szerént semmivé tehetné Malcolm a' berekesztő hajó-osztájt, 's véget-vetne alkalmatlanságának, a' mellyet már okozott. De tsak a' berekesztés nélkül is, ezen Journal szerént, felébresztenék a' britannus oroszánt Muszkaországnak az ottomanus birodalom' eltörlésére tett hadi készületei. "Ha szükséges lenne, úgymond, lehetne a' közép-tengeri erőt a' Cathamban, Plymouthban és Portsmouthban vesztglő 5 liniahajóval, megeröltetés nélkül szaporítani, mellyeknek hárome többet hordoz 100 ágyúnál." Mit lehet ebből a' beszédből kihozni? tudván hogy a' Times nem hivatali Journal. Ellenséges fenyegető állásba akar-é Anglia Muszkaország ellen állani? Egésszen le akar-á-

é magáról tenni a' július 6-odikai Kötést? Nem hisszük hogy ez, az ánglus országglószék' szándéka volna. Mi is tehát mint egy politikus író, úgy felelünk egy olyan értekezésre, melyben semmi rábizható és hivatali mondás nints. Lett dolog az, hogy ekkorig semmi-se sértette-meg Muszkaország' részéről a' szóban forgó Kötést. Az utolsó Parlamentben, meghatározva helybe-hagyták, hogy a' muszka mozdulásról a' Kötés' értelme semmit-sem tud, hogy Muszkaország egészen más nehézségekből veszi háborúi jussát a' Porta ellen, és hogy e' szerént a' nagy Hatalmak tsak annyiban egyedhetnek ezen alkudozásokba, hogy a' mindennel-köz kimenetelre, Europa' egyenlőségére ügyelnek. Ezt a' gyökér-értelmet világosan feltették volt. Elkezdte tehát Muszkaország a' háborút ellenmondás nélkül: de ennek foljása-közben különböző következesek adtak-elő magokat. Ezen esztendőben jobban kidolgozott és kiterjedtebb táborozás-plánumot láttatnak követni. Muszkaország mindenfelé teszi hadi-fordulásait; a' földi hetsapást követi a' Dardanelle' berekesztése. Valjon a' hadakozó Fél' jussai között van-é ez? Frantziaország a' munkába-vett berekesztést esmérte-meg; az ánglus tengeri jus, kiterjedtebb mint a' Llyolds Kávészék' historiái bizonyittják; a' Frantziaországgal volt utolsó háborúban, a' legfelső fogra hajtották ezt a' gyökérértelmet. Semmi hajlandóságunk nints mindent, a' mi a' Dardanelle' berekesztésének következesé lesz, megigazolni. Ha a' muszka hajó-osztály azonkívül, a' mit a' nemzetek' jussa megenged, a' részre-nemhajlóknak kárt tett; ha az ő' berekesztése nem lett-dolog, hanem tsak kinyilatkoztatás (híradás) volna: úgy, bizonyos, hogy a' részre-nemhajló Hatalmaknak, volna igasságjuk, a'

jussok' kiterjesztése ellen, mellyet a' háború okoz, szót-tenni (reclamare). II a' háború foljtatók' jussát tagadni, lehetetlen, hogy egymás-ellen valódi berekesztést nem követhetnének-el, 's egymást erejek' elő-vételével ne akadályozhatnák. Nem is lehetne tehát szükségem mindjárt ángl. hajósereget küldeni a' közép-tengerre; hanem-ha kereskedéselle védelmére, — ennél igasságosabb nem lehet. De egy olyan hajósereg, melly erőszakkal törlené-el a' berekesztést, megváltoztatná a' Státusok' egymáshoz való fekvését, Angliát Muszkaország' ellenségévé tenné, eltörlené a' részre-nemhajlót. A' mi Törökország' eltörlését mint Hatalomét illeti, egy olyan szándék, mellyet Muszkaországra kennek; az utolsó táborozás megmutatta, hogy ez nem oly' könnyű dolog találna lenni még ha azt tesszük is fel, hogy a' pétervári Kabinét nem igazán adta-fel plánumait, ezeknek korlátjait. De, honnan lást. A' mi lehet megengerni afféle szándékot? osztán, van-é azokra elegendő bizonyosság, mely ellenségeskedésre adna jussot? Ha a' Times Journál ezen kérdésekről gondolkodik, meg fogja látni, hogy egy kisség igen hebehurgyán ítelt.

Burkusország

A' Staatszeitung írja Berlinből, június 6-odikán: "Ma-reggel útaztak-el az ÖFGé' fiai, a' jelenvaló Printzek, oderas Frankfurtba, a' muszka Tsászárné ÖFGé' bevárása-végett, kinek örvendetes megérkezését ezen napra mondották. A' Király, Printzasszony leányaival, Friedrichs feldre mentek Őtet várni. Ha a' ÖFGé' leány' meglátása rendkívül nagy örömet szerzett a' kir. Familiának; annál-nagyobb volt az öröm a' Tsászárnak ÖFGé' és a' Nagyhertzeg' koronaörökösöknek nem várt megérkezésén. ÖFGé' nyóltzadfél órákor értek ide, 's beszál

lottak a' kir. kastéljba, a' hol Őket a' kir. Ház' Printzei, Printzasszonyai és az udvari Státusok fogadták-el 's vezették a' Nekik elkészített szobákba. A' Tsászár oly' titkolva tudott utazni, hogy szándékát, még a' Tsászárné se tudta. A' Koronaörököst a' felső fojosórol mutatta a' Tsászárné az össze-gyűlt népnek. A' Tsászárt nem esmérte-meg a' nép addig, valamíg Őtet a' Király megölelve nem köszöntötte. Ekkor volt osztán a' szörnyű — Eljen a' Tsászár! — kiáltás.

Muszkország

A' jún. 2-odikai Journal de St. Petersbourg-ban: "Tiflisből, máj. 14-edikéről, jelentik, hogy ottan az említett napon tudósítást vettek, hogy Chosrew-Mirsa, az Abbas-Mirsa' ifjabbik fia, kit a' persa országlószék küldött, hogy a' miénkhez menség-nyilatkoztatást hozzon ama' szerentsétlen esetről, melynek áldozattja lett a' mi' Követségünk Tetheránban, az Araxison általt jött, és már a' birodalom' hatarába érkezett.

Törökország

Köz-tudósítások jelentik Bukurestből, hogy ott naponként erőssödik a' pestis; melynek Hange Orvos Úr, muszka tsászári Udvari Tanátos is áldozatjává lett, máj. 21-edikén éjjel. Minden köz-épületeket bezártak. Minden ember, a' ki kívánja, kivándorolhat.

Anconából írják máj. 28-adikán, hogy a' jóniai szigetekről jött levelek mind azt állíttják, hogy a' Heyden és Malcolm Admirálok közt esett tévejések egészen elhárítottak, és tökéletes egygyetértés van azólta, miólta a' muszka berekesztés, tsak a' Dardanellet illeti. — Azt állíttják, hogy Capodistrias újjra a' nagy Hatalmakhoz akar foljamodni, hogy vennék-vissza azon Ren-

delésseket, mely szerént a' Görögöknek megtiltották a' Móreán kívül, feszes Görögországbavaló meghódoltatást; és a' Gróf kész letenni hivatalát, ha a' Kabinétoakat ára nem veheti, hogy ezek az ő' védelmeket határtalanul nem terjesztik-ki a' Görögökre. Afféle kiterjedt garantia (pártfogás) nélkül, nem hiszi hogy tovább kormányozhasson. A' frantzia Agensek ömellelte fognak, és Frantziaországban azt hiszik, hogy Görögország' kiterjedése Voloig és Artaig, Kelet' megnyúztatására szükséges volna; 's niuts is Európában semmi erőhatalom, mely őket a' feszes Görögországból akarja kihajtani.

Hartzmező

A' Silistriai Táborból, máj. 29. — Az ostromló munkák elkezdődtek, és máj. 26 és 27-edike' éjjelén kimérték már az első parallelát, (párhuzomost). A' hónap' 27-edikén éjjel, 28-adikára viradóra, próbát-tett az ellenség jó-forma erővel kiütni; mely leginkább a' mi' jobb szárnyunk ellen igazítottatott: de vissza-verték azt, kárával. — Greigh Adm. tudósít, a' már másszor említett 60 ágyús török fregatte' felégetéséről Penderaclia vára alatt. — A' Nagyvezér Sumlában van táborával berekesztve; tsak egy elő-tsapattja áll Bulanlikban. Roth Gen., serege' egybe-húzásán dolgozik Kosludsinál.

A' Journal d' Odessa máj. 30-adikáról, ezt írja a' Törökországi hadseregtől: "Koltovsky, az Orpheus brigg' Kapitányhelytartója, azt írja Greigh Admirálnak, hogy ő, minekutánna a' török hajóserge' állását a' konst.polji tengerszorúlaton megkémlette, elvitorlázott Penderaclia- (Erecli vagy Heraclea pontica) felé. Máj 16-odikán, megérkezvén Keftene sziget tengertérén, észre-vette, hogy egynehány ellenséges apró bárka

a' sziget' háta-megé próbált bújni. Űző-be vette azokat, 's a' kirpenii öbölben, a' sziget' másik szélén meglátott 3 kereskedő-hajót 's egynehány más hátkát. — Azomban, kezdett össze-gyűlni egynehány fegyveres Török a' tengerparton; de ezeket egynehány ágyúlovét a' briggről, kényszerítette az erdőben magokat félre vonni. Most 'hát egy ladik-ra rakott Koltovsky Kapitány 25 fegyveres embert, 's maga hajókázott egy 6 evezőjü kis tsonakon egyenesen az ellenség' hajóihoz. Ezen hajók' tüze és a' brigge kényszerítették a' Törököket a' földre kiköltözni, 's egy szomszéd falu' házaiba szaladni. De minthogy a' muszka bárkák' tüze ezen házakat megromgálta; kényszerítették a' Törökök az erdőbe szaladni. A' fent említett 3 kereskedő-hajót elvették, 's Sizebolba vitték.

Pótlás.

Éppen most érkeztek igen sürgetős parantsolatok (Toulouba Jún. 6.) a' mi kikötönkben fekvő 5 bombizó gallioták' felkészítésére (Cyclope, Vulcan, Acheron, Aetna és Vesuv). Két Hétnél kevesebb idő alatt lesznek azok készen a' kivitorlázásra. Az új systema szerint szedik azokat rendbe, és 3000 bombit raknak rájuk. Mindenből azt lehet gya-

nítani, hogy ezen rendszabások Algier meglövöldözését illetik. Provence és Conquerente liniahajók, Proserpina fregate, Pomona korvette és még más hajók is, kísérni fogják a' bombizó-galliotákat.

Adsara-i Achmed Basa és Kutsza Basa, kik ketten össze-szedtek 5 ezer fegyveres embert, beütöttek Pazcho Sandsakba 's megerősítették magokat Zurz-Kabiban. Mihelyt ezt Burzow bester meghallotta, ki a' maga' szakaszával Azkhurnál vólt, elindult az ellenség ellen, és tökéletesen megverte a' máj. 13-adikán, úgy hogy az, kénytelenített nyakra-főre Sawsetbe és Adsara-ra futni; midőn a' Törökök kik mögött rőn ellent-állottak, sok kárt vallottak. A' megölettetettek kívül, a' tudósítás elindulásakor, 50 vólt a' fogjok' száma.

B é t s.

A' közelebbi múlt Május 3-dikán következő Nagy Méltóságú Személyek vétettek-fel a' Ts. K. Tsillagkeresés Dámak Rendébe:

Mária Karolina Kir. Hg Asszony, Berri Hertzegné, született Nápolyi Kir. Hertzeg Asszony. — Mária Therésia Kir. Hg Asszony, Luccai Hertzegné, született Szárdinai Kir. Hg Asszony. — Ludovika, Szakszóniai Kir. Hertzegné, született Luccai Hg Asszony.

S t á t u s p a p i r o s o k ' F o l j a m a t j a

	Ezüstpénzben			Ezüstpénzben			
	Jún.	17	19	Jún.	6	8	9
Béts,							
Bank-Oblig. 2.1/2pC.	53.3/4	-	53.7/8	-	54.—		
Pengőpénz-Obl. 5pC.	98.11/16	-	98.5/8	-	98.11/16		
Roths. 1820, 100f. CP.	—	-	163.—	-	163.—		
Partial. 1821. Ua.	—	-	125.1/4	-	125.3/8		
Bankaktia, 1000f. CP.	—	-	1115.3/5	-	—		
Páris, Jún.	9	-	10	-	11		
Consols 5 pC.	108.75	-	109.—	-	108.70		
Ugyanaz 3 pC.	78.65	-	79.15	-	79.—		
Bank-aktia, 2000 Fr.	—	-	—	-	—		
London							
Consols, 3 pC.	88.1/2	-	88.5/8	-	88.3/8		
Stocks-Prémie, Sh.	—	-	—	-	—		
Brasiliai Bons	57.—	-	56.3/4	-	—		
Buenos-Ayresi	—	-	—	-	—		
Columbiai	16.—	-	—	-	—		
Mexikói	—	-	22.—	-	—		
Portugalli	43.3/4	-	—	-	—		
Muszkaországi	97.—	-	97.—	-	—		
Görögországi	—	-	—	-	—		